

Co je canisterapie, co dokáže a co nedokáže?

1. díl

Otázka, na kterou se dá odpovědět mnoha způsoby

Přináším vám úvodní díl z cyklu povídání o canisterapii. V tomto díle vás seznámím se základními pojmy a s tím, co je třeba, než se s canisterapií může začít, jaké předpoklady by měl mít pes, vůdce psa a klient. V dalších dílech se zaměřím na využití canisterapie u různých cílových skupin, podíváme se na canisterapii individuální i společnou (hromadnou), canisterapii v interiérech i exteriérech. Na webu najdete řadu informací z každého oboru a canisterapie není výjimkou. Nechci opakovat věci obecné, které si můžete, pokud máte zájem, snadno přečíst online. Raději se s vámi chci podělit o praktické zkušenosti z mé jedenáctileté praxe, o věci, které jsme postupně s kolegy objevovali, které se vyvíjely, které jsem zakusila a zakouším na vlastní kůži několikrát týdně.

■ **Text a foto: Renata Hasilová,**
canisterapeutka

➤ Co je canisterapie

Canisterapie je jednou z animoterapií, tj. terapeutických a aktivizačních aktivit s využitím zvířat. Známá je rovněž hipoterapie, hipoježdění – obojí je s koňmi, rozdíl je v tom, zda je při aktivitě přítomen fyzioterapeut, který cíleně vede cvičení například směrem k nápravě pohybového stereotypu (výsledek je měřitelný a objektivně hodnotitelný), nebo zda jde o aktivitu (nejen ježdění) s dopadem na psychiku a pohodu klienta a rozvoj nových dovedností (péče o koně, rozšíření slovní zásoby, růst sebevědomí při jízdě, podpora rozvoje jemné motoriky apod.). Dalším typem animoterapie je např. felinoterapie (využití přítomnosti koček), můžeme se setkat i s prací s lamami, kozami, morčaty atd. Pasivní formou animoterapie je například umístění akvária v prostorách zařízení.

Využití vodicích, asistenčních nebo signálních psů je zase jiným odvětvím.

Na internetu naleznete řadu definic, avšak po 11 letech aktivní canisterapeutické práce definuji canisterapii takto: *Canisterapie je podpůrná aktivizační metoda, která má pozitivní vliv na psychickou, duševní i fyzickou stránku člověka.* Slovo podpůrná považují za velmi důležité – canisterapie není spasitelná. Nenahradí léčebnou část terapie, nezastaví postup demence, nepostaví vozíčkáře na nohy, ale zlepší kvalitu života těch, kteří se jí zúčastní. Proměňuje atmosféru v zařízení, má dopad i na personál. Nemá místo jen u handicapovaných, její využití je možné i u zdravých jedinců.

Pojmenování canisterapie je u nás sice zažité, krátké a dnes už obecně známé, ale není zcela přesné, jelikož dle některých názorů je možné o terapii hovořit pouze tehdy, pokud má osoba provádějící terapii vysokoškolské vzdělání v oboru. To u nás není možné získat. Z tohoto důvodu byl a je

někdy užíván i termín aktivity se psy. Vědomí si tohoto faktu, zůstaneme pro naše účely u termínu canisterapie.

➤ Canisterapeutický tým

Canisterapie je metoda týmová. Základní tým tvoří 4 jednotky: pes, vůdce psa, klient a pracovník zařízení.

PS

Nezáleží na tom, zda je psí jedinec čistočrevný, nebo kříženec, zda je to pes, nebo fena (každý má svoje klady i zápory), nezáleží na stáří (pro složení zkoušek je ale z důvodu ochrany psa stanovena minimální věková hranice). Podstatná je povaha psa a jeho aktivní zájem o kontakt s člověkem, jeho kladný vztah k lidem, dále ovladatelnost a přizpůsobivost. V současné době se už považuje za standard, a každé zařízení by v tomto směru mělo být důsledné, že má pes canisterapeutické zkoušky, kde byla posouzena jeho vhodnost pro canisterapii. Pokud uspěl, byl mu vystaven certifikát, kterým by se měl jeho vůdce vždy prokázat. Canisterapeutické zkoušky se po dvou až třech letech opakují, protože stárnutím, březostí u fen anebo nástupem zdravotních problémů vyššího věku může docházet ke změnám v povaze psa.

VŮDCE

Je dobré, je-li vůdce členem některého sdružení, která v rámci ČR canisterapii zastřešují. Při přijetí do členství totiž zájemce dokládá i trestní bezúhonnost. V tomto směru záleží na vedení zařízení, zda si tuto skutečnost zkontroluje. Je vhodné, aby vůdce sám absolvoval některý z canisterapeutických kurzů (v rámci republiky se konají kurzy, které mají akreditaci MPSV). Vůdce nese také odpovědnost za zdravotní stav psa, pravidelnou vakcinaci, odčervení, ošetření proti klíšťatům, měl by chránit

psa před nadměrnou zátěží (je třeba, aby psa znal, aby dokázal canisterapii ukončit, není-li pes v pohodě, aby psa nepřetěžoval, aby psovi mezi canisterapií zajistil dostatek odpočinku a relaxace). V případech krizové situace (například nevolnost klienta, záchvat u klienta apod.) by měl vůdce v první řadě zabezpečit psa a klientovi by se měl věnovat příslušný člen týmu.

KLIENT

U klienta je základem jeho vztah k psu – ten se sice vyvíjí, ale není vhodné nutit ke canisterapii člověka, který se psů bojí, nemá je rád, odmítá je (specifická je práce, kdy canisterapie slouží k odbourání strachu ze psů u klienta). Pozor samozřejmě na alergie. To, zda je pro klienta canisterapie vhodná, by měl vždy řešit jeho zákonný zástupce ve spolupráci s klíčovým pracovníkem, sociálním pracovníkem, speciálním pedagogem apod. Ti také společně s vůdcem psa plánují, na čem pracovat – z jejich strany vychází požadavek a vůdce psa hledá způsob, jak při práci se psem na úkolu pracovat. Canisterapie není metoda sama pro sebe. Je to součást celkové práce s klientem, podřizuje se jí, podporuje ji.

PRACOVNÍK ZAŘÍZENÍ

Částečně jsme už odpověděli v předchozím bodě. Je to člověk, který zná prostředí, zná klienty, zná anamnézy (sděluje je do té míry, do jaké jsou třeba pro kvalitní canisterapeutickou práci). Je prostředníkem mezi klientem a vůdcem psa (hlavně ze začátku, než je navázán přímý vztah). Komunikuje ohledně canisterapie s rodinou klienta. Je dobré, když se i on vzdělává prostřednictvím akreditovaných kurzů a využívá další své znalosti (například využití bazální stimulace při polohování).

Praktické aspekty

PROSTORY PRO CANISTERAPII

Je dobré vymezit, kde bude canisterapie probíhat, kam pes může, kam nemůže. Předem je nutné vyřešit, zda pes může přímo na postel klienta nebo se například bude přes postel dávat pod psa prostěradlo (kdo

ho zabezpečí, vůdce, nebo zařízení?), kde se bude prát?). Bude se polohovat na lůžku, nebo například na matraci ve vyhrazených prostorách (ale pokud se klienti střídají, tak zrelaxovaného, uvolněného, často pospávajícího klienta musíme přemístit na lůžko, a tím účinky relaxace často zrušíme, dojde zase k zatnutí svalů, klienta vzbudíme...)? Budou se klienti převlékat (vhodné třeba u dětí při hromadné canisterapii v tělocvičně)? Kdo zabezpečí váleček na odstranění chlupů z oblečení? Kde se bude moci pes napít (nebezpečí uklouznutí klienta na pocákané podlaze)? Praktických drobností je řada, řeší se často „za pochodu“, ale je dobré nad nimi přemýšlet předem.

KDO POVEDE ZÁZNAMY O CANISTERAPII, O REAKCÍCH KLIENTŮ?

Jak bude probíhat příprava? Jaká bude frekvence canisterapie celkově, frekvence u jednotlivých klientů (je třeba vyladit počet klientů a možnosti psa).

ZPŮSOB ÚHRADY

CANISTERAPIE A DOKUMENTACE

Dobrovolnická činnost, DPP, příspěvek na krmení psa – možnosti je řada, smlouva mezi zařízením a vůdcem, podepsání mlčenlivosti o skutečnostech týkajících se klientů, domluva o možnosti canisterapii nějakých způsobem zachycovat (fotky, video) v závislosti na souhlasu jednotlivých klientů nebo jejich zákonných zástupců, možnost publikování (na stránkách zařízení nebo může publikovat i vůdce?).

KDO ZABEZPEČÍ POMŮCKY

Zabezpečí pomůcky zařízení a zůstanou jeho majetkem? Nebo vůdce? Vůdce za finanční spoluúčasti zařízení? Kde budou pomůcky uloženy?

Jistě každého z vás napadá řada dalších drobností. Stojí za to se jimi prokousat, protože dobře prováděná canisterapie je přínosem pro všechny zúčastněné. Konkrétněji si to ukážeme příště v pokračování našeho povídání.

Medailonek autorky

Autorka vystudovala obor zootechniky na MLZU v Brně. V průběhu studií se u přátel setkala s tehdy ještě velmi málo známým psím plemenem – se zlatým retrievrem. Byla to láska na první pohled a celý život. První vrh štěňat se v její chovatelské stanici narodil v roce 1994. V průběhu dalších let začala po narození svých dětí vnímat úžasný vztah, který může mezi dítětem a psem vzniknout. Zároveň se v tomto období v časopise „Pes – přítel člověka“ začaly objevovat první články o canisterapii, která byla tehdy novinkou. Vše se propojilo v cílený zájem. V roce 2004 absolvovala svůj první kurz s názvem „Canisterapie“, který se konal na Speciální škole v Třebíči. Po absolvování canisterapeutických zkoušek měla doma dva psy s certifikátem canisterapeutických psů. Obeslala tehdy nadšeně okolní domovy seniorů, ale k jejímu zklamání nikde o novinku neprojevíli zájem. Chvilí vše stálo na „mrtvém“ bodě, ale – tak jako v přírodě – zima byla jen předzvěstí jara. V září 2005 břeclavská společnost Remedia Plus, o. p. s., zahájila provoz denního stacionáře a paní ředitelka oslovila autorku, zda u nich nechce s canisterapií začít. Chtěla... A tak se s některými klienty setkává už dvanáctým rokem. Později rozšířila počet psů s certifikáty, absolvovala řadu dalších canisterapeutických kurzů, doplnila si zootechnické vzdělání o vzdělání pracovníka v sociálních službách i aktivizačního pracovníka, rozšířila se i cílová skupina, se kterou pracuje.

V současné době dochází do LDN, do domoviny, do denního stacionáře, do domovů pro seniory, zvána je na jednorázové projekty do MŠ, na prázdninové aktivity. Každá cílová skupina je jiná, každé místo vyžaduje jiný druh přístupu. To, co zůstává, je podstatou canisterapie – vztah člověka a psa, který má blahodárné účinky na lidskou duši a následně i tělo.

